

Předmluva autora

Toto je pravdivý příběh. Abych ho mohl vyprávět, musel jsem si všechno zjistit. Vytahoval jsem staré soudní záznamy, přemlouval archiváře v novinách. Když jsem měl pocit, že jsem shromáždil všechna relevantní data, najal jsem si právníka, aby se za mě postavil a já byl krytý. Příběh jsem taky vyprávěl, když jsem cestoval po pěti amerických státech a dělal rozhovory s agenty DEA (Národní úřad pro kontrolu obchodu s drogami), kteří případ řešili, s bývalým ředitelem krizového protidrogového štábu, který případ dostal před soud, a s desítkami bývalých pašeráků a dealerů, nejčastěji s mým otcem, kteří mě provedli po všech klíčových místech v Miami a v New Yorku. Ačkoliv se technicky vzato jedná o žurnalistiku, mé zdroje byly v průběhu průzkumu často rozpustile nespolehlivé. Kde se vzpomínky rozcházely, nebo vynechávala paměť, tam jsem se uchýlil buď k psaným záznamům, k verzím mého otce nebo k té nejvěrohodnější verzi ze všech vyslechnutých, vždycky v tomto pořadí. Většina z mých zdrojů byli rodinní příslušníci nebo přátelé a jejich štědrost jsem jim oplatil tím, že jsem pozměnil jména a detaily jejich minulých životů, aby mohly zůstat minulými. Jediná jména, která jsem ponechal, jsou jména tří federálních agentů, kteří jsou hrdí na to, že poslali za mříže největší drogovou kliku Reaganovy éry, a jméno mého otce, který je hrdý na to, že byl její součástí.

Vykopávání děř

Albuquerque, Nové Mexiko, 1988

Matka mě uložila do postele, převlékla se a vyšla ven pro rýč. Prozkoumala obvod domu, honosného sídla v horách za městem Albuquerque, a vybrala si místo u základů, pár kroků od starého smrku. Zastavila se, vyvážíla sama sebe v bodě mezi minulou a budoucí etapou našeho života, a upřela pohled směrem k řadě stromů na horizontu. Za bezmračné noci na americkém jihozápadě vrhaly hvězdy dostatek světla na to, aby si člověk mohl přečíst noviny, a matka viděla, že je sama.

Zarazila rýč do země a obrátila hlínu.

Nic.

Znovu zaryla do země.

Nic.

Bylo jí tehdy skoro čtyřicet, byla pořád mladá, plavé vlasy, hezky oblečená, ani silná ani hubená, opálená zdravě dozlatova.

O několik čísel hlouběji byla zemina tmavší než na povrchu a matka ucítla změnu ve vzduchu. Naposledy přejela očima po obzoru, namířila rýč a zarazila ho do země. Otočila hlínu, zaslechla skřípnutí kovu o polystyrén a uviděla první bílý záblesk: kousek víka velkého polystyrénového chladicího boxu zakopaného necelý metr pod zemí.

Odstranila víko. Plastové pytlíky – tučty pytlíků nacpaných něčím, co vypadalo jako shnilé sendviče bez kůrek. Chvilku se jí zdálo, že se skrz všechny pytlíky prožrali brouci, což se někdy stávalo, ale když otevřela jeden a potom druhý, našla to, co hledala. V každém pytlíku bylo 5 000 dolarů, plesnivých, ale pořád použitelných, a box byl pytlíků plný, kam až její ruka dosáhla.

Druhý den ráno si sedla za volant našeho pronajatého karavanu a vyrazili jsme dva tisíce mil zpátky na východ, domů do Miami. Bylo mi tehdy sedm, na hlavě jsem měl kšiltovku a měl jsem na starosti přeladování stanic radia a doplňování vody do misky Kapitána, našeho obtloustlého černého labradora. Hodně jsme toho tehdy najezdili v autě a moje máma využívala dlouhé hodiny za volantem k tomu, aby ze mě tahala informace o mých školních láskách a rvačkách na hřišti.

Jeli jsme do oblasti Redland u Miami, abychom vyzvedli dva sběratelské modely aut, které matka pronajala štábu seriálu *Miami Vice*. Jeli jsme na Long Island pro chladicí boxy plné peněz pohřbené za jedním z domů na předměstí u sjezdu z mezinárodní silnice I-495. Ale zdaleka nejvydatnější byl právě chladicí box v Albuquerque, půl milionu dolarů zakopaných ve svahu za domem mé tety. Ano, moje matka milovala dálnici a otevřený horizont. Taky ale věděla, že si na palubu letadla nemůže vzít víc než 10 000 dolarů, aniž by to musela nahlásit úřadům.

Muž, který peníze pohřbil, začal svoje jmění shromažďovat, když mu bylo kolem pětadvaceti a začal prodávat první pytlíky s trávou. Když mu táhlo na třicet, prodával každý víkend velké cihly mexického skunku, někdy z okénka zmrzlinového auta. Ve třiceti letech pak každý měsíc křížoval celou středoatlantickou oblast se stovkami kilogramů trávy v kufru svého starého Buicku pod rouškou toho, že rozváží lístky na koncerty. Když našetřil dost peněz, odletěl do Miami, sám a bez pozvání, a zaklepal na dveře bývalého automechanika, který toho času dovážel do Států tuny kolumbijské marihuany. Představil se jako jeden z nejspolehlivějších obchodníků východního pobřeží, nejlepší z těch, kdo pracují stylem „kus za kus“ (drogy za peníze). A pak začal vyvážet z Key West obytné vozy plné trávy, zajišťoval konvoj pickupů z Nové Anglie a zavedl kyvadlový dovoz mezi severem a nejjižnějším cípem Floridy – pickupy a dodávky svištěly nahoru po mezinárodní silnici 95, která se díky tomu proslavila jako „Reefer Express“.

Měl bych dodat, že to bylo koncem sedmdesátých let, tedy ve stejné době, kdy se rozhodl, že by chtěl založit rodinu. Otce se stal ve stejném roce, kdy promoval na pašeráka deseti a následně dvaceti tisíc liber marihuany, které vyvážel na nákladních a vlečných lodích z těch nejdrsnějších končin severovýchodní Kolumbie, nakládal je na plachetnice poblíž Virgin Islands a nakonec doručoval svým velkoobchodníkům v New Yorku a do prázdninových letovisek a univerzitních kampusů po celém východním pobřeží.

V letech, která následovala, pohřbil pod zem skoro milion dolarů, dalšího víc než půl milionu investoval do yukonského zlatého dolu a vymyslel si krycí identitu, kdyby se někdy potřeboval resetovat a proměnit ve svářeče s odborářskou knížkou nebo horlivého uživatele interního knihovního systému v Monmouth v New Jersey. Na vrcholu své slávy, v polovině osmdesátých let (což byl taky zároveň vrchol války proti drogám a velice pozdní doba pro pašování trávy) vyřešil tehdejší krizovou situaci, která trvala několik týdnů a začala přerůstat do katastrofy celonárodních rozměrů – období sucha, které magazín *New York* nazval „Reefer Sadness“ (Jointový smutek). V jedné jediné dodávce přivezl do Spojených států dostatek marihuany na to, aby mohl každého člověka ve studijním věku zvednout několik čísel nad zem a poslat vzdušnou čarou do večerky pro sladkosti.

V té době už Starej, jak se mu v pašeráckých kruzích říkalo, rozjížděl obchody po celé Americe v jednom z nejúspěšnějších marihuanových kartelů 20. století. Během své kariéry, která se táhla přes válku proti drogám od Nixona až po Reagana, dokázali Starej a jeho gang uniknout každé velké protidrogové operaci a byli by utíkali navždy, nebýt jednoho nešťastného týdne – a jednoho idiota ve Ferrari s nervózní nohou na plynu. Celkem dovezli stovky tun marihuany, z čehož minimálně padesát rozprodal Starej osobně – tolik igelitových pytlíčků, že by z toho milovník životního prostředí dostal psotník, a dostatek trávy na to, aby uživila tisíce dealerů pracujících na poloviční úvazek a naplnila miliony jointů kolujících mezi kamarády.

Když dosáhl statutu „marihuanového milionáře“, jak se jemu podobným říkalo v novinách, rozhodl se Starej, že by se měl začít chovat víc jako drogový dealer. Pořídil si sérii inkoustově modrých Mercedesů, desetimetrovou výletní jachtu a stoakrový pás panenského lesa ve státě Maine posetý jezírky a zastřešený klenbou pudrově modrého nebe. Potom se přestěhoval z Connecticutu do Miami, Wall Streetu americké trávy, kde v hotovosti zaplatil za vilu se třemi ložnicemi jižně od centra a rozplýval se nad svým synem, kterého si vždycky tak přál.

Společně pak projezdili pravé pirátské bašty Karibiku a sváděli polštářové války pod pozlacenými stropy hotelu Plaza v New Yorku. Ale jejich nejbláženější dobrodružství se odehrálo koncem roku 1986, kdy se sešli v kruhu přátel a rodiny na soukromém flámu na amerických Panenských ostrovech. V předchozích dvou letech gang úspěšně provedl několik olbřímích akcí, které Starýmu a jeho partnerům zajistily milionové výplaty.

Večírek, který u této příležitosti uspořádali, nebude odpovídat vaší představě rodinné oslavy. Nezřízená zábava trvala celý týden a vyvrcholila na šestadvacetimetrové jachtě poblíž ostrova Svatého Tomáše. Posádku tvořil Starej a jeho syn spolu s dalšími třemi pašeráky, distributory a dealery, dvěma dalšími dětmi, dvěma neprovdanými matkami a jednou prostitutkou, ze které se později stala přítelkyně jednoho z dealerů (protože takhle to u dealerů chodí). Starej si nebyl jistý, jaká farmaceutika budou na výpravu do ráje potřeba, a tak se napakoval vším, s čím bylo možné proklouznout na palubu letu společnosti Eastern Airlines. Kokain schovaný v přezce pásku, kokain v amuletu pověšeném na krku, kokain v krabičkách od filmu. Vzal si s sebou taky taštičku na holení nacpanou vzácnými bylinkami s exotickými jmény, jako třeba *Oaxaca Red*. I když v té době zrovna prezident Reagan „vykopal válečnou sekyru“, Starej usoudil, že ochranka na letišti nebude prohledávat muže, který cestuje s rodinou.

Dvanáct lidí se plavilo po moři a bujaře flámovalo na palubě lodi uzpůsobené pro 49 osob. Rodiče pili Heinekeny, děti do

sebe lily pomerančový džus a všichni si pochutnávali na humrových sendvičích a filetech z okouníků. Polehávali na palubě z bílé borovice nebo si četli v útulných kajutách v podpalubí. Tři děti – ve věku od šesti do dvanácti let – se střídaly u kormidla. A když dopluli k jednomu z neobydlených zarostlých ostrůvků, skočili přes palubu a šnorchlovali.

Plavali k mělčině a pod nimi klouzaly manty obrovské. V jednu chvíli se skoro stali potravou pro ryby – a nebo je aspoň bavilo si tak připadat – když k nim připlavaly dvě prehistorické barakudy, aby si zblízka prohlédly zlaté řetězy a lesklé hodinky na zápěstích jejich otců. Když přistáli na pevnině, krmily děti divoké leguány ibiškovými listy a pak se plížily pod prkennou podlahou plážového baru, kam opilým a přehřátým turistům propadávaly drobné.

Každý den končil výhledem na oceán zbarveným do fialova. Muži objímali své ženy, děti se choulily na přídi a snily o vracích korábů, pirátech a zakopaných pokladech. Svět kolem byl bez hranic a taková byla i jejich budoucnost. Ale Starej byl v tomhle ráji nesvůj. Porušil základní pravidlo drogového dealera a sám propadl drogám. Kokain a prostitutky, povětšinou. Z rodinného večírku se nakonec vytratil, aby si mohl obojí obstarat.

Vím tohle všechno, protože Starej byl můj otec a mně bylo šest, když jsem ho viděl odejít.

Můj otec a já jsme se od sebe lišili jenom jedním přídatným jménem – Velký Tony, Malý Tony – a když jsem byl ještě opravdu malý, projezdili jsme spolu celé Miami, opálení od hlavy až k patě, blondáté vlasy načechrané větrem, oblečení v plavkách značky Lacoste. Můj otec měl rád daiquiri – mně objednával nealkoholické a sobě dvojité. Taky měl rád holky, a líbilo se mu, jak neodolatelně působil s malým prckem, který na ně v úžasu civěl z vedlejší barové stoličky. První drink v něm vždycky zmizel tak rychle, jako když chrstnete kelímek roztátého ledu do větru. Ale druhý drink už usrkával pomalu a své letecké sluneční brýle si přitom vsunul do vlasů. Jeho obličej pak získal

zvláštěn blažený výraz, rysy tváře se uvolnily a začal se bavit s lidmi kolem. V oblibě měl hlavně servírky.

Servírka: „Chtěl byste ochutnat náš speciální krevetový koktejl?“

Táta: „Chtěl bych si s vámi dát sprchu.“

Jestliže jste v sedmdesátých a osmdesátých letech kouřili kolumbijskou trávu, dlužím vám poděkování. Zaplatili jste za moje lekce plavání, koupili jste mi mou první baseballovou rukavici a mohl jsem díky vám chodit do té nejprestižnější soukromé školy na jižní Floridě, bok po boku s vnoučaty prezidenta Bushe. Tedy aspoň po nějakou dobu. Ale pravdou je, že jsem vlastně svého otce nikdy neznal, ne jako osobu, která se ve skutečnosti naprosto lišila od podoby otce, jakého jsem si mezitím vysnil ve své hlavě. V raných letech mého dětství jsem ho skutečně zbožňoval. Učil mě, jak odpalovat baseballovou pálkou, jak číst noviny a jak se oholit (bez žiletky). Ale v době, kdy už jsem byl dost velký na to, aby mi tyhle věci vůbec k něčemu byly, už byl dávno pryč a nechal za sebou jenom fámy.

Když jsme byli v Grand Canyonu, nechal mě doplazit se až k okraji propasti, abych měl lepší výhled. V New Yorku uprostřed mrazivé zimy mě zase v mých čtyřech letech vyhecoval, abych olízl klouzačku v Central Parku (a matka mi pak lila na jazyk kávu ze stánku s hot dogy, aby mě od ní odlepila). V Disneylandu mě nechal samotného koukat na film v hotelovém pokoji a vyrazil na tah po místních barech – na pokoji mě nachytala matka, když do hotelu zavolala. V Miami jsme zase hrávali baseball s velkým oranžovým basketbalovým míčem, do kterého bylo určitě lehčí se trefit, ale hra s ním rozhodně nebyla jednodušší. Pálka se od míče prudce odrazila přímo mně do nosu. Když jsem pak v koupelně rozsvítil, vypadal jsem jako maska na Halloweena.

Pak jsem o něco vyrostl. Kdybyste se mě tenkrát zeptali na mého tátu, odpověděl bych vám, že nestíhá přijít na třídní schůzky. Nezvádne to bohužel ani na víkendový brunch otců a synů. Pracuje teď v Nové Anglii, kde se konají aukce

starožitného nábytku, a nebo je tenhle měsíc ve Vermontu, kde obchoduje s nemovitostmi. Možná bych vám řekl, že je na Key West, kde zapíná teplomilné turisty do neoprenů, nebo na ostrově Svatého Tomáše, kde plive do jejich potápěčích brýlí. Kdybychom byli tenkrát kamarádi, možná bych vám řekl, že je v léčebně, a to by byla informace asi tak nejbližší pravdě.

Celou pravdu jsem ale nikdy nevěděl. Po většinu svého dospělého života jsem měl o svém otci jenom útržky informací. Některé byly vtipné, jako fáborky, co zbyly rozvěšené na strozech po nějaké slavnosti. Jiné byly temné jako netopýři ve chřtánu neprozkoumané jeskyně. Má matka o něm téměř nikdy nemluvila, ale věděl jsem, že byl na drogách, že prodával trávu, přespával všude možně, a že klesl tak hluboko, že ho jeho přátelé považovali za mrtvého mnohem dřív, než se dožil čtyřiceti let. Matka mi poradila, ať ho taky považuji za mrtvého. Ale já udělal pravý opak.

Jako teenager jsem se odvracel od představy svého otce jako násilnického zhýralce a začal jsem si v hlavě vytvářet jiný obrázek. Náctiletý kluk s bolavým srdcem si i z pár černobílých fotek a nože zapomenutého v šuplíku dokáže vytvořit svůj malý dojemný příběh o mužství a odvaze. A takové byly moje představy: vyprávěl jsem lidem, že můj otec byl kříženec Tonyho Montany a Willyho Lomana, velké zvíře mezi dealery, a že si teď líže rány někde v Kolumbii. Těhle představě jsem dokázal sám uvěřit, a tak jako tak jsem ji potřeboval k přežití. Období na střední škole je těžké samo o sobě, natož s hlavou plnou pochyb o tom, čím krev ve vás obíhá a po kom jste zdědili mozek.

Když mi bylo dvacet, cítil jsem se dostatečně celistvý na to, abych mohl čelit pravdě, a tak jsem otci zavolaal. Odmítl se se mnou potkat. Po pár dopisech si to rozmyslel, ale tentokrát jsem se s ním odmítl potkat já. Oba jsme reflexivně ustupovali, jako bychom zavírali dveře na obsazeném záchodě.

Než jsem byl znovu připravený na to se s otcem setkat, bylo mi skoro třicet a už jsem se celé roky živil jako novinář. Díval jsem se na něj tenkrát zpoza poznámkového bloku a viděl

jsem ho jako postavu v nějakém epickém příběhu o padouších. V digitální éře jsou to hackeři a internetoví banditi, kdo vráží do mantinelů zákona: lidé, jejichž práce má sice obrovský vliv, ale je zřídkakdy romantická a skoro nikdy není sexy. Žádné velkolepé podívané, žádná možnost vyfotit se v objetí s parťáky jako v reklamě na pivo, žádná tradice zhýralého popíjení a honění se za ženskými, žádná možnost mít všechno a o všechno přijít. O těch, co ťukají do klávesnice, se nepišou nesmrtelné šlágry.

A právě nedostatek aury zločinnosti, kterou tráva mívala, se v byznysu s ní projevil nejtrpčeji, alespoň v mých očích. Jachtaře a plážové pobudy typu mého otce vystřídali podnikatelé a botanici, bronzové opálení a vlasy vyšisované od slunce vybledly do sklepního odstínu a ulízaných patek. To, co byl kdysi romantický příběh o dálavách, dřevných loďkách a chatrčích v zapadlých čtvrtích, se proměnilo v „zelené moře“ pod střechami továrních hal a legální kamenné prodejny. Myslím, že se během této transformace něco vytratilo. Tráva je dnes bezesporu lepší – každá palice je jako zelený křišťálový lustr plný cinkavých krystalů – ale je neskutečně méně zajímavá.

Spousta starých pašeráků-dealerů došla ke stejnému uvědomění. Vnímají se jako poslední opravdoví banditi, jejichž idoly byli piráti a zločinecká vitálnost byla ta jediná, kterou stálo za to žít. Jinými slovy, vnímají sami sebe jako hrdiny, kteří oprávněně opovrhovali směšnou prohibicí. A doufají, že s nimi budete souhlasit. Můj otec a lidi z jeho kliky to vidí stejně, což je důvod, proč se všichni uvolili se o tom se mnou bavit. Znakem toho, jak málo se ale věci ve skutečnosti změnily, byl fakt, že mě všichni až na mého otce a otčíma (také člena kliky) poprosili o anonymitu. Rád jsem jim v tom vyhověl. Tito přátelé a členové rodinného klanu mi poskytli své osobní příběhy – pravdivé, pokud ne dokonce ctihodné. Je to veřejná sága se skutečným pirátským pokladem: milionem dolarů, který zmizel, pohřbený pod zemí nebo ukradený. Je to taky příběh osobního úsilí, které je pro mě s každým dnem důležitější.

Sám jsem se totiž nedávno stal otcem. Narodil se nám kluk a netrvalo dlouho, než jsem si uvědomil, čemu teď vlastně čelím. Na první den otců, který jsem zažil v roli otce, přišel můj syn z jesliček s předtištěnou básničkou, drobným veršíkem nazvaným *Stopy*. Miliony tatínků ten den pravděpodobně dostaly stejné anonymní verše a věnovaly jim možná jeden pohled před večeří. Ve mně ale tahle básnička odpálila malou nálož. Obsahuje totiž onu nevyslovenou pravdu, kterou nám společnost podsouvá – a která mě osobně děsí – o synech, kteří napodobují své otce. Končí pro mne tou nejbolestivější myšlenkou, opakováním verše „zpomal trochu, tati, protože tě musím následovat“. Myslím, že to bylo slovo „musím“, které mě nejvíc bodlo u srdce.

Aby bylo jasno, já nejsem Anthony, ani na rodném listě, ani v ničem jiném ve svém dosavadním životě. Ale můj otec mě stále straší, děsí mě představa genů, které v sobě mám, a představa muže, kterým bych se jednou mohl stát. Rozhodl jsem se, že z téhle smyčky musí existovat nějaká cesta ven, a tak jsem si jednoho dne řekl, že ji najdu v příběhu vzestupu a pádu mého otce. Je to osobní příběh, ale je to také příběh o změně napříč dvěma generacemi, o promrhaném talentu i o talentu uplatněném. Je to životní zkušenost mého otce, ale je to také zkušenost, která zhmotňuje pocity spousty dětí sedmdesátých a osmdesátých let, potomků Velké doby zhulené, té největší exploze nezákonného užívání drog, která kdy spatřila svět. Spíš než uzavřenou strastiplnou historii jedné rodiny jsem se snažil sepsat kroniku Ameriky, která kouřila trávu a brala drogy. Každý měl v té době nějakého dealera. Tohle je příběh jednoho z nich a ve farmakologickém slova smyslu i nás všech.